

Рішення ЄСПЛ у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України»:

«84. Суд не бачить підстав не погоджуватися з Урядом у тому, що причина затримок у виконанні остаточних рішень національних судів - в існуванні низки різних дисфункцій у правовій системі України. Зокрема, Суд нагадує свої висновки за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу в цій справі, а саме - що затримки у виконанні рішень, винесених на користь заявника, були спричинені поєднанням певних факторів, таких як брак бюджетних коштів, бездіяльність з боку державних виконавців та недоліки в національному законодавстві... В інших справах, в яких порушуються аналогічні питання, заявники не мали змоги домогтися вчасної виплати присудженого судом відшкодування через невжиття органами влади певних бюджетних заходів або через запровадження заборони на арешт і продаж майна, що належить підприємствам, які перебувають у державній власності або контролюються державою...»

Рішення ЄСПЛ у справі «Бурмич та інші проти України»:

«...відповідні проблеми мають виключно фінансовий та політичний характер»
(п. 195)

Меморандум щодо невиконання рішень національних судів в Україні (997-е засідання КМ РЄ у червні 2007 року) визначив такі основні недоліки, пов'язані з практикою виконання рішень національних судів проти органів державної влади або державних підприємств в Україні:

- відсутність належного бюджетного фінансування виконання судових рішень проти державних органів чи державних підприємств;
- складні правові норми щодо конфіскації та арешту майна держави, включно з її рахунками, які, крім того, не мали ефективного практичного застосування;
- відсутність належних та ефективних положень про забезпечення ефективної компенсації за затримки виконання рішень;
- відсутність ефективною відповідальності (кримінальної, адміністративної, дисциплінарної чи цивільної) державних службовців за невиконання рішень та відсутність відповідальності розпорядників у процедурах банкрутства та ліквідації за невиконання рішень;
- неефективна діяльність Державної виконавчої служби.

Меморандум “Справи, розглянуті Комітетом міністрів стосовно невиконання чи несвоєчасного виконання рішень національних судів в Україні (справа «Юрій Миколайович Іванов проти України (Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine)» та група справ «Жовнер проти України (Zhovner v. Ukraine)» 2018р. перелічує такі джерела проблеми, які було розглянуто в рішеннях КМ РЄ:

- 1) Відсутність належного бюджетного фінансування виконання судових рішень проти державних органів чи державних підприємств,
- 2) Неможливість арешту будь-якого майна, розташованого в Чорнобильській зоні, без спеціального дозволу держави,
- 3) Неможливість арешту будь-якого майна держави чи компаній-банкрутів, що належать державі, відповідно до мораторію на примусову реалізацію майна від 2001 року,
- 4) Відсутність відповідних процедур виконання рішень,
- 5) Відсутність належної відповідальності (кримінальної, адміністративної, дисциплінарної чи цивільної) державних службовців за невиконання рішень та відсутність відповідальності розпорядників у процедурах банкрутстві та ліквідації за таке невиконання рішень,
- 6) Неефективна діяльність виконавчої служби,
- 7) Відсутність належних та ефективних правил забезпечення ефективної компенсації за затримки у виконанні рішень та необхідність впровадження ефективних національних засобів юридичного захисту, які повинні відповідати основним вимогам Конвенції, після пілотного рішення Суду,
- 8) Відсутність інформації щодо точної суми боргу, який держава зобов'язана сплатити особам, на користь яких постановлені національні судові рішення.

Висновки експертів Ради Європи щодо першопричин невиконання рішень національних судів в Україні:

I. Правові причини

- *Недоліки законодавства про соціальне забезпечення*
- *Мораторії*

II. Фінансові причини

- *Недостатнє фінансування витрат на виконання судових рішень*

III. Інституційні причини (недоліки практики)

- *Рішення зобов'язального характеру*
- *Проблеми щодо обліку невиконаних судових рішень*
- *Корупція*
- *Координація між різними гілками влади*
- *Державні виконавці v. приватні виконавці*
- *Розвиток інформаційних і комунікаційних технологій*

Експертні рекомендації:

- Вивчення ситуації (експертний аналіз невиконаних рішень, виконавчих документів, сум заборгованості, глибокий аналіз характеру та походження боргів);
- Скасування мораторіїв із запровадженням належної системи гарантій виконання судових рішень, винесених проти державних підприємств;
- Збільшення обсягу фінансування бюджетної програми 4040, оскільки брак коштів перешкоджає успішному функціонуванню цієї програми;
- Погашення заборгованості держави перед юридичними особами через механізм казначейських векселів з виплатою відповідних відсотків і можливістю обігу облігацій на ринку;
- Створення функціональних і взаємопов'язаних реєстрів: населення, банківських рахунків, соціальних пільг. Надзвичайно важливим є зв'язок між Єдиним державним реєстром судових рішень і Автоматизованою системою виконавчого провадження;
- Координація між усіма гілками влади на найвищому рівні з метою підготовки та впровадження ефективних і комплексних засобів вирішення проблем, що призводять до невиконання;
- Обмін досвідом та взірцевою практикою з іншими країнами, зокрема з країнами з високим рівнем автоматизації виконавчого провадження;
- Аналіз перспектив внесення змін до законодавства з метою надання приватним виконавцям можливості здійснювати провадження у справах проти держави та посилити спроможність приватних виконавців через навчання, дієвий доступ до реєстрів тощо.

Щодо виконання рішень зобов'язального характеру (судовий контроль за виконанням рішень):

- Застосування статті 382 КАСУ щодо зобов'язання суб'єкта владних повноважень надавати звіт про виконання судового рішення (за наслідками розгляду такого звіту або в разі його неподання - накладення на керівника суб'єкта владних повноважень штрафу).
- Запровадження аналогічної або схожої норми в Цивільному та Господарському процесуальних кодексах.
- Запровадження штатної одиниці працівника апарату суду для здійснення контролю за виконанням судового рішення.
- Внесення змін до національного законодавства та надання можливості суду зазначати в судовому рішенні еквівалент зобов'язання, який боржник повинен сплатити у випадку неможливості виконання первісного – негрошового – зобов'язання (*приклад: стаття 206 Цивільного процесуального кодексу Української РСР 1963 року, згідно з якою «суд, присуджуючи майно в натурі, повинен вказати в рішенні вартість майна, яку належить стягнути з відповідача, якщо при виконанні рішення присудженого майна не буде в наявності»*).
- Розвиток судової практики щодо зміни способу та порядку виконання судових рішень у тих справах, де це можливо.

**HUMAN RIGHTS,
DEMOCRACY
AND THE RULE OF LAW**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

**DROITS DE L'HOMME,
DÉMOCRATIE
ET ÉTAT DE DROIT**

1331-ше засідання Комітету міністрів Ради Європи (CM DH) 4 – 6 грудня 2019 р.:

- попередньо надана інформація щодо першопричин невиконання рішень національних судів в Україні та законопроект [№ 8533] не вирішать проблему невиконання, але є першими кроками у цьому напрямку;
- детальний експертний аналіз недоліків законодавства та практики повинен лягти в основу глобальної стратегії щодо вирішення довгоіснуючої проблеми невиконання судових рішень.

 Albania - Albanie Tirana	 Estonia - Estonie Tallinn	 Lithuania - Lituanie Vilnius	 San Marino - Saint-Marin San Marino - Saint-Marin
 Andorra - Andorre Andorre-la-Vieille Andorre-la-Vieille	 Finland - Finlande Helsinki	 Luxembourg Luxembourg	 Serbia - Serbie Belgrade
 Armenia - Arménie Yerevan - Erevan	 France Paris	 Malta - Malte Valletta - La Vallette	 Slovakia - Slovaquie Bratislava
 Austria - Autriche Vienne - Vienne	 Georgia - Géorgie Tbilisi - Tbilissi	 Republic of Moldova - République de Moldova Chişinău	 Slovenia - Slovénie Ljubljana
 Azerbaijan - Azerbaïdjan Baku - Bakou	 Germany - Allemagne Berlin	 Monaco Monaco	 Spain - Espagne Madrid
 Belgium - Belgique Brussels - Bruxelles	 Greece - Grèce Athens - Athènes	 Montenegro - Monténégro Podgorica	 Sweden - Suède Stockholm
 Bosnia and Herzegovina Bosnie-Herzégovine Sarajevo	 Hungary - Hongrie Budapest	 Netherlands - Pays-Bas Amsterdam	 Switzerland - Suisse Bern - Berne
 Bulgaria - Bulgarie Sofia	 Iceland - Islande Reykjavik	 Norway - Norvège Oslo	 "The former Yugoslav Republic of Macedonia" "L'Ex-République yougoslave de Macédoine" Skopje
 Croatia - Croatie Zagreb	 Ireland - Irlande Dublin	 Poland - Pologne Warsaw - Varsovie	 Turkey - Turquie Ankara
 Cyprus - Chypre Nicosia - Nicosie	 Italy - Italie Rome	 Portugal Lisbon - Lisbonne	 Ukraine Kyiv - Kiev
 Czech Republic - République tchèque Prague	 Latvia - Lettonie Riga	 Romania - Roumanie Bucharest - Bucarest	 United Kingdom - Royaume-Uni London - Londres
 Denmark - Danemark Copenhagen - Copenhague	 Liechtenstein Vaduz	 Russian Federation - Fédération de Russie Moscow - Moscou	

